

Utdrag fra intervju med Engel Østvik (ca 77 år Dato: 300800.

Jeg ville intervjuje ham om arbeidet i klebersteinsbruddet, men han snakket også mye om fiske. De delene har jeg tatt ut her.

Da jeg var der, var sønnen og sønnesønnen der og de bygde sammen båthus nedenfor gamlehuset. De murte grunnmuren vinkelrett på sjølinja i utsprengt hogg. Han jobbet som en ungdom.

Han vokste opp og bodde på Sagen, rette etter krigen i 1950 bygde han der, like ved huset til faren.

Transporten med trailere var dyr, og på slutten da Hestad ga seg, var det delvis fordi transporten ble dyr.

Engel og Johannes Nygård sto tidligere for frakten av kleberstein fra klebersteinsbruddet i Trengereidfjorden. Skuta deres het Avanse. De lastet på kaien der det står kraner. De lastet og

Me laut arbeida fælt når vi var unger. Hadde en bestefar som lå klar og venta da vi kom fra skolen og vi skulle gå etter makrellen. Flkk ikke tid til å gjera leksene heller. Måtte opp i 4-5 tida og gå etter makrellen, han purra oss tidlig. Far (Andreas Østvik) og de andre reiste etter silda og de for til sunnhordland og lengre. Far ble 99 år, døde noen måneder etter. Han arbeidet ikke så hardt han som vi gjorde, dette fisket var ikke så tungt.

Det var tyngre med de gamlebåtene. De var opp i 30 fot, de som var tverre bak kalte vi for gamlabåter, så var det de som var spisse i begge ender. De kalte vi spiss-stevninger. Garna trakk de på siden, senere kom sideruller. Det var tungvint, da måtte de snu. Det var vanskelig å unngå at nota ble skjeiv. Nå er det kraftblokker, da har man ingen problem med å ta det rett inn.

Det gjelder å beholde det gode humøret og se etter løsninger og få til ting. Jeg lå ofte om nettene og tenkte på hvordan vi skulle greie arbeidet, i veivesenet var det ofte utfordringer å løse.

Før jeg begynte på veivesenet dreiv jeg med sag her og skar tønnestav til Boga, og til Tveiten i Bergen, til Marikoven og forskjellige i byen og så gjekk me over da me var ferdig med staven, me skar fra om hausten og holdt på til mai, da begynte han å blåne veden og da kunne me ikkje bruka han. Da gjekk me over på kass, makrellkass, halvkass, det var alle sorter kasser til Norges makrellag, leverte like ned til Stavanger og Kristiansand. Det var Liodd bortpå Utskott som frakta. Det var Jørgensene på Utskott som hadde henne. Det var mange som brukte henne, Engel Sagen og August Sagen og me og Andriell Sagen og Kristian Sagen og Anders Bogevik . Det var flere som leverte og, det var fela kjær. Liodd hadde full last. Det var mye aktivitet.

Og om sommeren var det brislingfiske. Den begynte først i juni eller slutten av mai, det var avhengig av hvor feit han var, det var prøven som bestemte. Om høsten var det bladsild, eller mussa. Vi var innover i fjordene, en gang var vi i Granvin, det var i lag med Holmefjordane. Det var endå en laurdag, men så fant me på da at me skulle slå oss i lag og sperre bayen. Da silda kom fram så gikk ho langs bonn, så de så henne ikke skikkelig på ekkoloddet. Og så kom ho heilt opp i bakken og begynte å meiska. Det var det ikke alle som var klar over, men det såg me og Holmefjordane.

Og då kasta me, og stengde heile bayen. Da fekk me mykje. 5000 skjepper, det er 100.000 liter. Det var kolossalt.

Det var mykje laks og der inne.

Me stakk størje her i fjorden, eg og far. Han stakk mange størjer han. Me kasta pir etter båten, med passelig mellomrom sånn som herfra bort i vegg og så kom piren etter båten. Me kunne fly med sild og, men det var nå mykje pir me hadde. Så kom han oppunder båten og da stakk han med ein gong. Dei låg på 80-120 kg, litt forskjellig. Større størjer oppi 300 kg gikk inn på vågene og da kastet vi not bak henne og trakk henne inn mot fjøra, og da vi kom sånn passelig inn i bakkjen så stakk vi henne. Og så trakk vi henne inn i fjøra. Og jeg skal seie deg hun slo så steinspruten sto rundt en. Det vart mykje kjøt. Vi steikte det. Vi hadde ikke fryser. Så salta vi det og kokte det og stekte det. Vi delte med naboene og forskjellig og så var det jo de som var med. Dette holdt på til etter jeg var voksen.

Fjorden kunne koke av størje, svære stimer. Det var herfra og over sundet, de fulgte silda inn. Noen ganger var de kval og, det var en mange ganger det var 3-4 kval her inne på ein gang. Det var en gang det var så mye brisling her at jeg tror det var 300 lag (båter) her som kastet i 2 uker.

Så mye brisling var det. Og den fæle kvalen da han kom, så hagla det brisling av ryggen på han. Kvalen var like lang som huset. (15 m). Da var det bare å holde seg unna, da var det liv!

Størja gikk så tett at de nesten ville bykse opp i båten til deg. Det var mest livsfarlig å ro, de hoppet opp i lufta vet du.

Da vi kasta etter henne hadde vi 100 favner med kal (150 m tau) som var festet til harpunen. Måtte holde det i armkroken og slippe ut tauet, i fæla fart, han hadde alltid tjukke klær på seg far, tjukke strikkejakker så det ikke skulle gnage skinnet. Det gikk ut i fæla fart, men det var brått ned og så var ho sprengt, ho er ikke så utholdende. Det var ettersom hvordan du trefte henne, trefte du henne bak med sporen, så var hun sprek, men traff du henne framme så var det bare et kjø, så var hun ferdig. Og så søkte hun alltid ned mot brøt, så hun kunne slå jernet ut or seg. Det var mange som prøvde det. Men mange brukte blåse på, 30-40 favner og så blåse, den bremsset. Men du måtte være observant så ikke armer eller bein hang fast, og du ble trekt med på sjøen, for da var du ferdig. Det gikk raskt som lynet, 100 favner var gjort på bare skunder. Det var så båten mest ville gå under med en gang det rykte til, tauet var gjort fast i stavnen.

Harpunen var vanlig jern med to klaffer som slo ut, da du stakk så lå de inn. Så var det en ring som tauet var festet i. Klaffene var 3-5 cm. Spissen var skarp. Så var det et rør bak som du stakk en staur inni. Det var mange som gikk på tverra bak båten, så det var vanskelig å beregne. Men han var god til å stikke, han far, han trefte dem alltid.

Det var en gammel en innpå Tysse og som de kalte for Tysse-Hansen som og var fæl å stikke. Han var eldre enn far.

Størja forsvant etterhvert, de kastet etter den ute på havet.

Nygården lagde notasteiner og selde til bruk på landnøter. De hentet stein i Kvernesbruddet, me var med ein gong og. Så banka de han rund og pikka hol i dei. Og så tredde de dei inn på ei snor og så selde de det. Bestefar min dreiv endel med det, men Nygårdskarene gjorde det mye. De var voldsomme karer til å arbeide. Ja alle fikk arbeid mye på den tida. Det var voldsomt med snø og fjorden var frossen ofte helt ut her.

I 1942 var isen i fjorden 1 m tjukk og tyskerene kjørte med hest og vogn fra Tysse og like til Lønningdal.

Det var ei stund vi måtte like til Liudden her borte og borde dampen, det var ei råk fra Hovdasundet og dit, der stoppa det, vi gikk dit ut på isen og kunne gå helt ut til båten på iskanten.

De tok is og på Saga. I vannet over. Leverte knust is til Martiniussen i Bergen i Sandviken og flere med. Leverte med skute som båtane slepte, som lektere på 40-50 fot, med flaker over dekk. Både disse skutene og båtene som slepte var lastet med is.

Vi tok og blokkis som ble lagret i et skur, disse ble isolert med sagflis og lå til sommeren og ble levert da. Vi drev med alt som kunne gi inntjening. Dette var på 30-tallet. Det var kolossalt hvor det gikk. De hadde ikke is i byen den gangen. Det gikk ut og inn om vintrene med disse skutene på slep. Da var det å jobbe dag og natt. Det var en gammel dieselmaskin som drev kverna som malte isen. Isen gikk vel til kjøling av fisk, og evt til husholdinger. Martiniussen holdt til utenfor skuteviken, langt uti der.

Jeg har nå gått for Martinussen med frysekasser. Gikk mye for ham med frysekasser, gikk for Tveiten og med kasser. Vi gikk mye på innlandet vi om vintrene under krigen. Me frakta fra fiskefeltene. Frakta fra Ålesund og Bremanger og Fedje og det var ettersom silda for, veit du, og så for me sørover veit du, hu for sørover da når det var vårsild, og så for me sørover til Stavanger, og Koppervik og Haugesund og for med kasser. Det var noen på Li som hadde båten, Haldor Li og Klaus Li, Klaus er død, Haldor lever. De hadde ei skøyta og eg var med. Det var fint liv, men det kunne være hardt og, med mye dønninger, de første 14 dagene var vi mye sjøsjuke, men etter 14 dg gikk det bedre.

Jeg var konfirmert i -37, og etter det kom jeg med i trafikken med disse kassene. Men på isen, det var nå før jeg var konfirmert det. Det var fæla hardt liv, me dreiv, det var skøy og.

Jeg var på omlastningsanlegg i Kristiansand, også, me lossta makrell og sild frå nordsjøden. Det må ha vært i -65. Det var båter opp i 3-4 tusen hekotoliter, losste over i føringsbåtar. Me losste med grabb. Det var hardkjør, losste i 3 døgn uten å sova. Det gikk, men da du skulle legge deg, da fekk du ikkje søva, du måtte ta deg litt konjakk, da hjalp. På brislingfisket var det og opp i 3 døgn uten å sova. Men me vart ikkje så søvnige, det første døgn var værst. Etter det så gikk det bedre. Måtte bare stå på da det var brisling, kunne ikkje tenke på å sove.

På losseanlegget i Kristiansand jobba me frå august til borti jul.

Me hadde allslags folk med oss, det var mangel på folk, me hadde lassaroner og, men det var bare en gang, da de fikk penger, så forsvant de.

Det var hardt, men det var farlig og. Hvis silda sto, eller makrellen sto rett som en stabbe, veit du, kunne ta han ned rett vegg, akkurat som en vegg, kunne gå ned i midten i luka så sto han akkurat som en vegg. Han kom ikkje, men best som det var så løste han, og da for han veit du, så du for til pokkers, og kunne verta heilt begravd, det var stygge greier. Du måtte vera voldsomt forsiktig og passa på han.

Noen båter hadde svære luker og så hadde de skot som pressa han sammen fra sidene. Og så førde vi det over i føringsbåter.

Og så all den syra vi hadde på. Syre for å bevare silda, på 2000 Hl var det vel 300 l syre. Det tok på øynene, vi så når folk gikk på kaiene, grein de, man fikk tårer i øyene. Hvis vi kom ned i rom der det hadde der det var tett, så merka vi det godt, vart litt dårlig i høvet.

Og da såg det ut som om det skulle ha vore i dokammern, eg forsto ikkje at de kunne bruka det der, det gjekk til sildamjøl. Det var fælt detta der. Eg veit ikkje hva det besto ta denne syra. Og detta jobba me i, det vart ein vane det og, me tålte det.

Me vart herda frå me var unge veit du, det er ikkje slik med de som vokser opp i dag, de tåler ingen ting. Me hadde ikkje dei levegreiene som de har i dag. Me måtte ete på einsidig mat, brød og sånt og men me levde mykje på sild og fisk, kanskje det kunne gjøre noke.

Grønnsaker hadde me rikelig, me hadde kollossalt, det var ikkje noke slags utyskje som åt da opp, me hadde tomater, kålrabi, gulrøtter og kål, som me dyrka sjølv. Alt dette dyrka me sjølv og det var ikkje noke slags som åt da opp, poteter og dyrka me sjølv.